

Dopinos fondova i programa Europske Unije hrvatskom gospodarstvu

Carić, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:912960>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

MARINA CARIĆ

**DOPRINOS FONDOVA I PROGRAMA EUROPSKE UNIJE
HRVATSKOM GOSPODARSTVU**

Završni rad

Pula, 2023.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Fakultet ekonomije i turizma

„Dr. Mijo Mirković“

MARINA CARIĆ

**DOPRINOS FONDOVA I PROGRAMA EUROPSKE UNIJE
HRVATSKOM GOSPODARSTVU**

Završni rad

JMBAG: 0081166451, redovna studentica

Studijski smjer: Financijski menadžment

Predmet: Ekonomika razvoja

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Opća ekonomija

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Kristina Afrić Ratikovac

Pula, rujan 2023.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1 ODABRANA OBILJEŽJA EUROPSKE UNIJE	3
1.1 Povijesni razvoj.....	3
1.2 Europski proračun	4
2 PROGRAMI I FONDOVI EUROPSKE UNIJE	8
2.1 Kohezijska politika.....	8
2.2 Zajednička poljoprivredna politika Europske Unije	11
2.3 Investicije i gospodarski rast.....	13
2.4 Strategija „Europa 2020“	14
3 DOPRINOS FONDOVA EUROPSKE UNIJE HRVATSKOM GOSPODARSTVU	
17	
3.1 Europski fond za regionalni razvoj.....	17
3.2 Kohezijski fond	19
3.3 Europski socijalni fond.....	21
4 DOPRINOS PROGRAMA EUROPSKE UNIJE HRVATSKOM GOSPODARSTVU	
24	
4.1 Odabrani projekti provedeni u Republici Hrvatskoj	24
4.1.1 <i>Najuspješniji projekti u razdoblju 2012. - 2014. godine</i>	24
4.1.2 <i>Najuspješniji projekti 2016./2017.</i>	25
4.1.3 <i>Program „Obzor Europa“</i>	26
4.2 Utjecaj programa Europske unije na umirovljenike i osobe sa invaliditetom	27
4.3 Poticanje poduzetništva.....	29
4.4 Cjeloživotno učenje	31
4.5 Program „Leonardo da Vinci“	33
ZAKLJUČAK.....	35
LITERATURA	37

POPIS GRAFIKONA.....	41
POPIS SLIKA	42
POPIS TABLICA.....	43

UVOD

Gotovo svakodnevno u medijima slušamo o utjecajima Europske unije na život naših sugrađana te na koji način ona sudjeluje u svjetskom gospodarstvu. Otkako je nastala pa sve do danas razvijala se i rasla, pripajajući mnoge zemlje Europe u zajednicu koje si pomažu u njihovom daljnjem razvitku ali stvarajući i jezgru koja je dovoljno snažna da svakoj zemlji pomogne maksimalno iskoristiti svoje resurse, znanja i prednosti kako bi se razvila u jaku i konkurentnu silu. Jedan od načina pomoći Europske unije jesu fondovi i programi koji su dostupni svakoj članici Europske unije i njezinoj populaciji. Postavlja se pitanje odakle one dolaze i kako oni funkcioniraju? Kome su sve dostupni i na koji način im se može pristupiti? I ono najvažnije, kako su utjecale na gospodarstvo Hrvatske.

Tema ovog rada jesu fondovi i programi Europske unije odnosno na koji način oni utječu na hrvatsko gospodarstvo te kako se oni provode u praksi. Cilj rada jest prikazati programe koje su na različite načine utjecali na gospodarski rast Republike Hrvatske, u smislu unaprjeđenja određene industrije, unaprjeđenje inovativnog razmišljanja i slično. Rad se sastoji od uvoda, tri glavna poglavlja koja su međusobno povezana te zaključka.

Prvo poglavlje rada fokusiran je na postanak Europske unije te je kroz nekoliko rečenica opisana povijest nastanka unije, kako je Europska unija dobila vijeće te kada je dobila naziv kakav poznajemo danas. Također je opisan postupak revidiranja proračuna unije i iz čega se on financira.

U drugom poglavlju opširnije se objašnjava sama srž programa i fondova Europske unije sa posebnim naglaskom na kohezijsku politiku. U ovom poglavlju se također obrađuju Europski strukturni i investicijski fondovi te kakva je njihova alokacija u Republici Hrvatskoj.

U trećem poglavlju detaljnije se analiziraju fondovi europske unije te se grafički prikazuje za odabrane fondove kakva je raspodjela među članicama Europske unije.

U četvrtom poglavlju izdvojeno nekoliko projekata koji najbolje prikazuju kakav utjecaj ima ulazak u Europsku uniju za Republiku Hrvatsku. Projekti prikazani u ovom

poglavlju usko su vezani za prethodno poglavlje, jer se ti projekti financiraju upravo iz navedenih fondova.

U određenim poglavljima podatci su potkrijepljeni grafičkim prikazima. Ti podatci dostupni su na stranicama Hrvatskog zavoda za statistiku, Eurostata ili drugim službenim stranicama Europske Unije.

U radu su korištene metode analize, sinteze statističke metode i induktivna metoda

1 ODABRANA OBILJEŽJA EUROPSKE UNIJE

1.1 Povijesni razvoj

Nastanak Europske unije započinje 1945. godine, godina u kojoj završava Drugi svjetski rat ali ostavlja Europu u potpunosti pokorenom. Nekoliko godina nakon završetka rata, točnije 4. travnja 1949. godine, osniva se NATO – North Atlantic Treaty Organisation (Sjevernoatlantski savez) koji za cilj ima slobodu i sigurnost svojih članica. Ubrzo nakon toga 5. svibnja iste te godine osniva se Vijeće Europe koja za cilj ima promicanje demokracije i zaštite ljudskih prava.

Vijeće Europske unije danas sačinjavaju ministri zemalja članica a njihove osnovne funkcije jesu: prihvaćanje uredbi, koordiniranje ekonomskih politika zemalja članica, zaključuje međunarodne sporazume u ime EU te prihvaća sporazum zajedno sa Europskim parlamentom.¹ Kroz povijest, Vijeće Europske unije zaslužno je za potpisivanje Europske konvencije o ljudskim pravima koja promiče slobodu, pravo na izražavanje i slično, a zabranjuje ropstvo, diskriminaciju i smrtnu kaznu. U vrijeme kada je konvencija stupila na snagu, Vijeće postoji već četiri godine. Jedan od prvih koraka u jačanju tadašnje Europe jest potpisivanje ugovora koje će omogućiti šest zemalja zajedničko korištenje, jačanje i upravljanje industrijom ugljena i čelika. S time 18. travnja 1951. godine nastaje Europska zajednica za ugljen i čelik koja uključuje Njemačku, Francusku, Italiju, Nizozemsku, Belgiju i Luksemburg. Njihovo djelovanje uz nekoliko drugih zajednica omogućilo je da 30. ožujka 1962. godine nastane zajednička skupština koju danas poznajemo kao Europski parlament². Šezdesetih godina uviđaju se prvi znaci zajedničkog rada kroz gospodarski rast i osnivanja udruženja koje omogućuje slobodnu trgovinu (EFTA).

8. travnja 1965. godine Europska zajednica za ugljen i čelik, Europska ekonomska zajednica i Euratom potpisuju ugovor koji ih spaja te objedinjuje njihov rad, stvarajući jednu zajedničku komisiju i vijeće. Ubrzo nakon toga ukidaju se carine između nekoliko zemalja te međusobna trgovina raste. Tek sedamdesetih godina pridružuju se nove

¹ Kersan – Škabić, I., *Ekonomija Europske unije*, Pula: Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, 2012 str. 85

² European-union.europa: Portal o EU https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59_hr, (pristupljeno: 27.01.2023.)

članice Danska, Irska i Ujedinjeno Kraljevstvo. Osim što su sedamdesete poznate kao godine naftne krize koja je „zakočila“ gospodarski svijet u Europi, isto tako ključno je naglasiti da u tom razdoblju završava diktatura u Europi te se prvi put spominje pojam demokracija. S tim razvojem događaja građanima Europe je po prvi put 1979. godine omogućeno da izađu na birališta te da odabiru zastupnike u Europskom parlamentu.

Najveće promjene koje su utjecale na razvitak Europske unije kao onakvom kakvom je poznajemo danas dogodile su se u ranim devedesetima kada Europska unije službeno dobiva svoje ime potpisivanjem ugovora iza Maastrichta 7. veljače 1992. godine. U skladu s njime Europska unija se temelji na Europskim zajednicama (prvom stupu) s dva dodatna područja suradnje (drugim i trećim stupom): zajedničkom vanjskom i sigurnosnom politikom te pravosuđem i unutarnjim poslovima.³ Schengenski sporazum dolazi nekoliko godina nakon koji omogućuje „putovanje bez granica“, odnosno omogućuje ljudima da bez pokazivanja osobnih identifikacijskih iskaznica prolaze granice dviju država. Danas 27 zemlja potpisuje ovaj sporazum a prvi potpisnici bili su Belgija, Francuska, Luksemburg, Nizozemska, Njemačka, Portugal i Španjolska.

1.2 Europski proračun

Svaki javni sektor vodi svoje politike, mjere i subvencije na temelju proračuna. Ni kod Europske Unije nije drugačije, koja ima svoj vlastiti proračun.

Zadatak Europskog parlamenta jest donošenje odluka na razini Europske unije. Zastupnici u Europskom parlamentu izabrani su od strane građana, u pravilu svaka država članica bira osobu koju bi poslala da zastupa glas njihova naroda. Europski parlament ne donosi zakone ali nadgledava rad drugih tijela Europske unije te daje prijedloge i podršku u njihovom radu. Svakih 2,5 godina bira se predsjednik parlamenta koji predstavlja Europsku uniju u međunarodnim odnosima. Trenutna predsjednica parlamenta jest Roberta Metsola čiji mandat traje do lipnja 2024. godine.

Praćenje proračuna EU omogućilo je uspoređivanje i donošenje odluka temeljem sredstva koja članice uplaćuju u proračun pa je tako jedan od pokazatelja tkzv.

³European-union.europa: Ugovor o Europskoj uniji <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty> (pristupljeno: 29.01.2023.)

pokazatelj troška ili koristi od članstva u EU.⁴ Važno je napomenuti da postojanje proračuna EU ne mijenja odgovornost države članice o sastavljanju vlastitog nacionalnog proračuna u svrhu financiranja javnih službi i djelatnosti već se kroz proračun EU financiraju zajedničke politike i ciljevi koji se provode u jednom obračunskom razdoblju. Sve javne politike donose se za razdoblje od 7 godina, i to razdoblje nazivamo financijskom perspektivom. Od početka postojanja EU pa sve do danas provela su se četiri razdoblja financijske perspektive: 1988. – 1992. (ujedno nazvan i Delorsov prvi paket); financijska perspektiva 1993. – 1999. (nazvana Delorsov drugi paket); financijska perspektiva 2000. – 2006.; financijska perspektiva 2007. – 2013.; financijska perspektiva 2014. – 2020. Trenutno se nalazimo u financijskoj prespektivi 2021. – 2027.

Postoji 5 principa tj. pravila prema kojima se proračun donosi.

Tablica 1. Pravila proračuna Europske unije

PRINCIP RAVNOTEŽE	Prihodi = rashodi
PRINCIP JEDINSTVENOSTI	Prihodi i rashodi moraju biti prikazani u jednom dokumentu
PRINCIP UNIVERZALNOSTI	Svi prihodi i rashodi moraju biti uključeni u proračun
PRINCIP SPECIFIKACIJE TROŠKOVA	Svaki trošak mora imati svoj namjenski cilj
PRINCIP PERIODIČNOSTI	Proračun se donosi za jednu godinu (u okviru višegodišnje financijske perspektive)

Izvor: izrada autora prema Kersan – Škabić, I., *Ekonomija Europske unije*, Pula: *Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli*, 2012, str. 108

⁴ Kersan-Škabić, Ines. *Ekonomija europske unije*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Odjel za ekonomiju i turizam" Dr. Mijo Mirković", 2012.

Europski parlament ključan je u izglasavanju proračuna Europske unije. Upravo se iz proračuna Europske financiraju fondovi. Postupak donošenja proračuna višestruki je proces u kojem ravnopravno sudjeluju svi sudionici Europske unije.

Svake godine Europska komisija ima zadatak izraditi nacrt proračuna i takav nacrt se najkasnije 1. rujna predaje parlamentu na pregled. Zastupnici sada imaju zadatak pomno proučiti proračun te dati svoja mišljenja o njemu uvijek ponuđujući razlog za svoje stajalište te prijedlog alternative. Kako bi se proračun odbio apsolutna veličina mora izglasati protiv proračuna, u suprotnom se smatra da je proračun usvojen. Nakon cijelog procesa proračun mora proći finalnu kontrolu revizije koji u konačnici odlučuju o sudbini proračuna.⁵

Novac koji se nalazi u proračunu dolazi od zemalja članica i to na dva načina. Prvi način jest da su članice primorane novčano pridonositi uniji i takva sredstva dolaze primjerice od carina ili bruto nacionalnog dohotka. S druge strane u nekim državama mogu postojati preneseni viškovi koje one onda svojevóljno uplaćuju Europskoj Uniji u svrhu povećanja proračuna. Za 2021. godinu sve države članice zajedno su uplatile ukupno 115,8 milijardi eura temeljem svojeg bruto nacionalnog dohotka. Rashodi Europske Unije za 2021. godinu bili su usmjereni prema upravljanju granicama, poticanjem inovacija i istraživanja, osposobljavanje za nezaposlene osobe i mnoge druge. Područja na koja su novčana sredstva utrošena u 2021. godini mogu se podijeliti u 6 kategorija ili stupova; zelena tranzicija, digitalna transformacija, pametan, održiv i uključiv rast, socijalna i teritorijalna kohezija, zdravstvo te gospodarsko socijalna i institucijska otpornost i politike za djecu i mlade.⁶

Provođenje revizije državnog proračuna izuzetno je bitan zadatak o kojem u konačnici ovisi poslovanje Europske unije a služi i kao kontrola prikupljanja i trošenja novčanih sredstava. Imajući na umu da se u proračunu Europske unije nalaze sredstva koja su proizašla od svakog pojedinca važno je otkloniti sve moguće nepravilnosti koje su nastale slučajnom greškom ili pak namjernim potezima.

⁵ Europol.europa.eu: Budgetary procedure https://www.europarl.europa.eu/infographic/budgetary-procedure/index_en.html (pristupljeno 29.01. 2023.)

⁶ Sažeti prikaz revizija EU-a za 2021., Predstavljanje godišnjih izvješća Europskog revizijskog suda za 2021. https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/auditinbrief-2021/auditinbrief-2021_HR.pdf (pristupljeno 29.01.2023.)

S obzirom da se kroz razdoblje od godine dana iz proračuna odobravaju mnogi projekti bilo bi nemoguće utvrditi greške u svakom od njih. Ali kao i kod svake revizije uzima se uzorak te se iz njega donose zaključci. Primjer iz 2021. godine naveden u izvješću pokazuje da je unutar jednog projekta u Bugarskoj uzet uzorak od 10 automobila koji su kupljeni sredstvima koja su dolazila iz proračuna Europske unije. Daljnja analiza dovela je do zaključka da su gotovo 50% troškova unutar tog uzroka bila neosnovana, te su takvi rashodi za revizijski sud neprihvatljivi.

Kako bi se spriječio daljnji nastanak sličnih ili istih pogrešaka revizijski sud za svaku kategoriju prihoda ili rashoda daje preporuke kojima usmjerava komisiju EU kako se postaviti prema određenim situacijama ako do njih ponovno dođe u budućnosti.

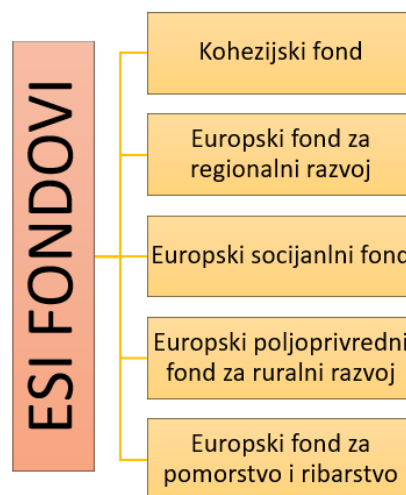
2 PROGRAMI I FONDOVI EUROPSKE UNIJE

Europski fondovi su financijski instrumenti za provedbu pojedine javne politike Europske unije u zemljama članicama.⁷ Unutar fondova nalaze se novci svih europskih građana koji će se koristiti za provođenje već navedene javne politike Europske unije, ali i koji će se raspodijeliti raznim institucijama i pravnim osobama za provedbu raznih projekata unutar domene Europske unije.

2.1 Kohezijska politika

Kohezijsku politiku najbolje možemo opisati kao financijski instrument Europske Unije i smatra se jednom od najjačih ekonomskih politika. Osmišljena je kao instrument koji će omogućiti značajno smanjenje gospodarskih i socijalnih razlika između država članica EU. Provodeći ciljeve kohezijske politike omogućiti će se i jačanje Europske unije kao svjetske gospodarske sile. Kako bi se ova politika mogla provoditi raspodjela novaca podijeljena je u pet fondova kojima je zajednički naziv Europski strukturni i investicijski fondovi ili kraće ESI fondovi.

Slika 1. Podjela ESI fondova

Izvor: Europski strukovni i investicijski fondovi: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> (21.02.2023.)

⁷Europski strukovni i investicijski fondovi <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/> (pristupljeno 21.02.2023.)

Kohezijski fond usmjeren je i namijenjen državama članicama čiji je BDP po stanovniku manji od 90% prosjeka Europske unije. Korisnici ovog fonda najčešće su javne vlasti, nešto manje poslovni sektor koji sudjeluje u postupcima javne nabave prilikom primjerice izvođenja građevinskih radova. Često se sredstva iz kohezijskog fonda povlače za povećanje standarda zaštite okoliša, mogućnost korištenja obnovljivih izvora energije te jačanje transportne infrastrukture.

Europski fond za regionalni razvoj rezerviran je za ulaganja koja će pripomoći razvoju manjeg i srednjeg poduzetništva, povećanje broja zaposlenih (radnih mjesta) te općenito lokalni razvoj unutar države. Iz tog razloga najčešći korisnici ovog fonda su lokalne i regionalne vlasti, škole, sveučilišta i ostale obrazovne ustanove. Često se na listi ovih korisnika nađu udruge te volonterske organizacije.

Europski socijalni fond više je okrenut ka pojedincima, uzimajući u obzir da su najčešći korisnici ovog fonda udruženja radnika i poslodavaca te dobrotvorne ustanove. Neke od aktivnosti financirane iz ovog fonda uključuju ulaganja u cjeloživotno učenje, mjere zapošljavanja, borba protiv diskriminacije i sl.

Europski poljoprivredni fond u cijelosti je usmjeren poljoprivrednim gospodarskim subjektima sličnih djelatnosti (npr. poljoprivrednici pojedinci, udruge za zaštitu okoliša). Omogućavaju ruralni rast i razvoj u smislu uravnoteženog razvoja svih dijelova zemlje, upravljanje prirodnim resursima i poticanje konkurentnosti poljoprivrede.⁸ Iako Hrvatska ima odličnu klimu koja bi joj omogućila izvanredan poljoprivredni rast, ona na žalost svojom proizvodnjom ne pokriva ni vlastite potrebe. Europska Unija intenzivno potiče mlade da se krenu baviti poljoprivredom jer podatci pokazuju da mladi poljoprivrednici (oni mlađi od 40 godina) čine samo 11% svih poljoprivrednih gospodarstava u EU.⁹ Vlada RH zalaže se za povećanje održivosti farmi i konkurentnosti u poljoprivredi potičući inovativne tehnologije u poljoprivredi.

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo usmjeren je priobalnim zajednicama kako bi se omogućio održivi uzgoj ribe, školjka i ostalog.

⁸ Europska komisija: Ruralni razvoj https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_hr (pristupljeno 21.02.2023.)

⁹ Europska komisija: Mladi poljoprivrednici https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/income-support/young-farmers_hr (pristupljeno 21.02.2023.)

Nadležno tijelo Europskog fonda za regionalni razvoj, Europskog socijalnog fonda i Kohezijskog fonda jest Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije dok je za Europski poljoprivredni fond i Europski fond za pomorstvo i ribarstvo nadležno tijelo Ministarstvo poljoprivrede i Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju.

Višegodišnji financijski okvir predstavlja dugoročni proračun Europske unije unutar kojeg je detaljno određena potrošnja sredstva na različitim područjima djelovanja. Višegodišnji financijski okvir od 2014. godine do 2020. godine posebno je zanimljiv za Republiku Hrvatsku. Name Republika Hrvatska je ušla u Europsku uniju 2013. te je idućih nekoliko godina ključno u praćenju ekonomskih i društvenih pokazatelja.

U financijskom razdoblju 2014. – 2020. godine u Republika Hrvatska imala je na raspolaganju ukupno 10,731 milijardi eura iz ESI fondova za provođenje strateškog okvira. Strateški okvir jesu strategije, zakoni i ostalo koji usmjeravaju novac ESI fondova na ciljeve unutar strateškog okvira. Alokacija ESI fondova za financijsko razdoblje 2014. – 2020. prikazana je u sljedećoj tablici.

Tablica 2. Alokacija ESI fondova u RH za razdoblje 2014. - 2020.

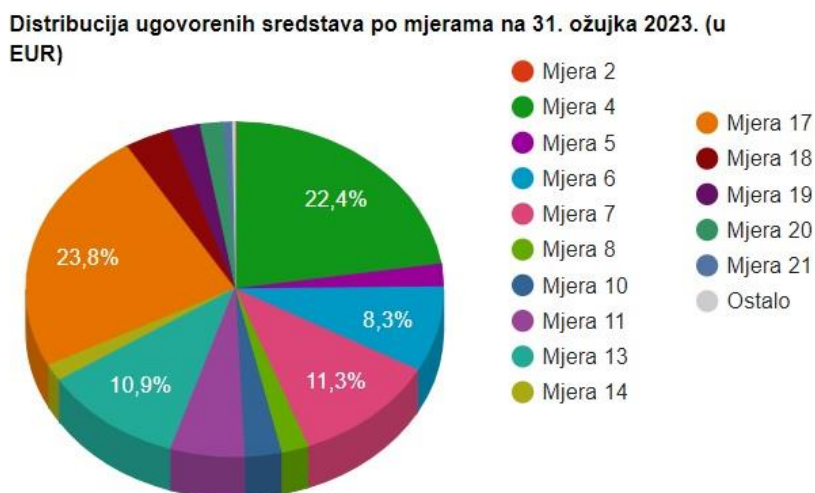
ESI FOND	ALOKACIJA (u eurima)
Europski fond za regionalni razvoj	4.700.499.588,00
Kohezijski fond	2.130.755.644,00
Europski socijalni fond	1.621.046.414,00
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj	2.026.222.500,00
Europski fond za pomorstvo i ribarstvo	252.643.138,00
UKUPNO	10.731.167.284,00

Izvor: izrada autora prema: <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/esi-fondovi-2014-2020/> (18.09.2023.)

2.2 Zajednička poljoprivredna politika Europske Unije

1960-ih godina nastaje Zajednička poljoprivredna politika Europske Unije (CAP; Common Agricultural policy) koja je osnovana sa ciljem stvaranja partnerstva između poljoprivrednih društva omogućujući na taj način stabilnu opskrbu hranom, zaštitu prihoda poljoprivrednicima te opstanku ruralnih područja.¹⁰ U razdoblju kada je ZPP nastao Europsku uniju činilo je samo šest članica. Europska unija prepoznala je važnost opstanka agrikulture u svakoj članici, djelom radi očuvanja okoline ali i kao zaštita u slučaju dolaska ratnog razdoblja. Kada je nastala, ZPP je imala za cilj povećati produktivnost u proizvodnji i osigurati uravnoteženu proizvodnju i ponudu poljoprivrednih proizvoda. Na sljedećem grafikonu prikazana je distribucija sredstava na dan 31. ožujak 2023. po mjerama.

Slika 2: Distribucija ugovorenih sredstava po mjerama na 31. ožujka 2023. (u EUR)

Izvor: Status provedbe Programa ruralnog razvoja 2014. – 2020.

<https://ruralnirazvoj.hr/status-provedbe-programa-ruralnog-razvoja-2014-2020/>

(16.08.2023.)

Legenda mjera:

MJERA 2 – Savjetodavne službe

¹⁰ European commission: common agricultural policy https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy_en (pristupljeno 20.06.2023.)

MJERA 4 – Ulaganja u fizičku imovinu

MJERA 5 – Obnavljanje poljoprivrednog proizvodnog potencijala narušenom elementarnim nepogodama

MJERA 6 – Razvoj poljoprivrednih gospodarstava i poslovanja

MJERA 7 – Temeljne usluge i obnova sela u ruralnim područjima

MJERA 8 – Ulaganja u razvoj šumskih područja i poboljšanje održivosti šuma

MJERA 10 – Poljoprivreda, okoliš i klimatske promjene

MJERA 11 – Ekološki uzgoj

MJERA 13 – Plaćanja područjima s prirodnim ograničenjima ili ostalim posebnim ograničenjima

MJERA 14 – Dobrobit životinja

MJERA 17 – Upravljanje rizicima

MJERA 18 – Financiranje dodatnih nacionalnih izravnih plaćanja za Hrvatsku

MJERA 19 – LEADER (CLLD)

MJERA 20 – Tehnička pomoć

MJERA 21 – Izvanredna privremena potpora poljoprivrednicima i MSP-ovima koji su posebno pogođeni krizom uzrokovanom bolešću COVID – 19.¹¹

Ulaskom u EU, Hrvatskoj su se otvorile mnoge investicijske mogućnosti pa je tako mnogo pojedinaca odlučilo ulagati u ruralni turizam. Prednost za Hrvatsku ulaganjem u ruralni turizam su brojne a uključuju povećanje površina seoskog gospodarstva, osposobljavanje seoskog stanovništva za samostalan rad, očuvanje običaja i naseljenost ruralnog područja.¹² Glavnu ulogu u provedbi ovakvih projekata ima Ministarstvo poljoprivrede i već gore spomenuti Europski poljoprivredni fond.

U razdoblju od 2023. – 2027. ZPP je usmjeren na mnoge aspekte održavanja poljoprivrede ali se proširila i na održavanje okoliša. Tako je jedan od glavnih ciljeva za ovo razdoblje povećanje zelene ambicije; ZPP ima dužnost ažurirati plan sukladno promjenama u zakonodavstvu o klimi i okolišu. Najmanje 25% proračuna ZPP-a dodijeljeno je takozvanim eko – shemama (uključuje organsku poljoprivredu, uzgoj

¹¹ Ruralni razvoj: Popis mjera s osnovnim informacijama <https://ruralnirazvoj.hr/prr-2014-2020/mjere/> (08.09.2023.)

¹² Bartoluci, M. et al., „Sredstva EU fondova u funkciji razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj. *Acta Economica Et Turistica*, vol. 4, no 1,2018., str. 63-78 <https://hrcak.srce.hr/file/296320> (16.08.2023.)

ugljika, agroekologija). Gotovo 40% proračuna za navedeno razdoblje usmjereno je prema klimatskom održavanju i bioraznolikosti.¹³

U pretpristupnom razdoblju (2007.-2013.) započinje intenzivnije ulaganje u ruralni razvoj uz takozvani IPARD program. IPARD program ima tri cilja.

- Poboljšanje tržišne učinkovitosti i provedbe standarda zajednice – kroz rekonstrukciju poljoprivrednih gospodarstva i ulaganja u preradu poljoprivrednih i ribljih proizvoda.
- Pripreme radnje za provedbu poljoprivredno okolišnih mjera i lokalnih strategija ruralnog razvoja – kroz poboljšanje okoliša i krajolika te provedbu lokalnih strategija ruralnog razvoja
- Razvoj ruralne ekonomije – kroz ulaganja u ruralnu infrastrukturu i razvoj ruralnih gospodarskih aktivnosti.¹⁴

Sudjelovanje u ovom programu nekoliko godina prije samog ulaska u Europsku Uniju omogućilo je građanima, ali i vlasti, da se prilagode na novi način financiranja koji je od 2013. godine postao uobičajen na našim područjima. Za Republiku Hrvatsku ovo je bio prvi veliki projekt usmjeren prema ruralnom razvoju. U navedenom razdoblju nije bilo ograničenja te su i OPG-ovi jednako kao i poduzeća mogli sudjelovati u programu.

2.3 Investicije i gospodarski rast

Investicije su imale važnu ulogu u stimuliranju gospodarskog rasta prije gospodarske krize 2008. godine te su se one smatrale jednom od ključnih čimbenika za oporavak te krize. Pristupanjem EU otvara se velika mogućnost za korištenje europskih fondova, kako na privatnome tako i na javnom sektoru.¹⁵ Iako se Hrvatska često predstavlja kao najviše turistički orijentirana zemlja te se najviše ulaže upravo u taj sektor, podatci prikazuju suprotno. Na prvom mjestu izravnih ulaganja po djelatnostima nalaze se

¹³ European commission: The common agricultural policy: 2023.-2027. https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en (20. lipanj 2023.)

¹⁴ IPARD program <https://hmrr.hr/ipard-program/> (16.09.2023.)

¹⁵ Marić, Z. et al., „Analiza agregatnih investicija i perspektiva njihova kretanja u Hrvatskoj s posebnim naglaskom na mogućnosti korištenja Europskih fondova.“ *Ekonomski pregled*, vol. 62, no. 1-2, 2011., str. 3-34. <https://hrcak.srce.hr/file/97328> (pristupljeno 21.06.2023.)

financijske usluge sa 25% a na drugom mjestu proizvodnja sa 17%. Izravna ulaganja u turizam zauzela su tek peto mjesto sa 4%.¹⁶

Problem kod investiranja u RH jesu veliki novčani troškovi koji oni donose. U tom slučaju državna vlast mora birati u koji projekt investirati novce jer stvaranje negativnih tokova iz više projekata nije preporučljivo. Upravo iz tog razloga bespovratna sredstva koja nudi EU su od iznimne važnosti jer ne samo da rasterećuje državu u investiranju u projekte i razvoj, ono joj omogućuje provedbu većeg broja projekata. Neke od prednosti ovakvog financiranja jesu sljedeći:

- Veliki broj natječaja dostupan je mnogobrojnim korisnicima javnog sektora
- Visoki intenzitet potpore od 85% do 100% bespovratnih sredstava
- Financiranje kombinacijom bespovratnih sredstava i zaduživanjem putem povoljnih kredita Hrvatske banke za obnovu i razvoj (omogućuje nižu kamatnu stopu i veću likvidnost)¹⁷

Postoje i nedostaci kod financiranja bespovratnim sredstvima, koja uključuju poteškoće prilikom same prijave projekta. Tu se javlja rizik neodobravanja bespovratnih sredstava, dugo vrijeme potrebno za otvaranje natječaja za koje je dokumentacija već spremna a u slučaju nepovoljno pripremljene projektne prijave i plana nastaje otežana provedba projekata u kasnijim koracima.

2.4 Strategija „Europa 2020“

Od 2010. godine u provedbi je Strategija Europa 2020., desetogodišnja strategija koja je usmjerena na rast i zapošljavanje. Dogovoreni su ciljevi EU koji su se željeli postići do isteka desetogodišnjeg razdoblja odnosno do 2020. godine. Ciljevi su sljedeći: zapošljavanje, istraživanje i razvoj (inovacije), smanjenje siromaštva i socijalne isključenosti, obrazovanje i klima (energetika). Ovom strategijom definirana su tri prioriteta: pametan rast, održiv rast i uključiv rast.¹⁸ Pametan rast uključuje razvoj

¹⁶ Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja: O Hrvatskoj <https://investcroatia.gov.hr/o-hrvatskoj-2/> (pristupljeno 14.08.2023.)

¹⁷ Šetić, E., „Financiranje infrastrukturnih projekata javnog sektora u Republici Hrvatskoj iz EU fondova za razdoblje 2014. - 2019. s osvrtom na Istarsku županiju.“ *FIP - Financije i pravo*, vol. 8, no. 1, 2020., str. 35-67. <https://hrcak.srce.hr/file/368728> (16- lipanj 2023.)

¹⁸ Institut za razvoj međunarodne odnose: osnovne informacije o EU <https://irmo.hr/osnovne-informacije-o-europskoj-uniji/> (05.09.2023)

gospodarstva temeljem znanja i inovacija, održivi rast temeljem promicanja zelenijeg gospodarstva, a uključiv rast podrazumijeva poticanje visoke stope zaposlenosti.¹⁹ Svaka država članica prihvatila je vlastite nacionalne ciljeve u svakom od navedenih područja.²⁰

Ključne točke ove strategije sadržavale su sljedeće ciljeve:

- Povećanje stope zaposlenosti na najmanje 75% u dobi od 20 do 64 godine
- Ulaganje 3% BDP-a u istraživanje i razvoj
- Smanjenje stakleničkih plinova za najmanje 20%, povećanje udjela obnovljivih energija na 20% te smanjenje energetske učinkovitosti za 20%
- Smanjenje stope napuštanja školovanja na ispod 10%
- Smanjenje broja ljudi kojima prijete siromaštvo ili socijalna isključenost za 20 milijuna.²¹

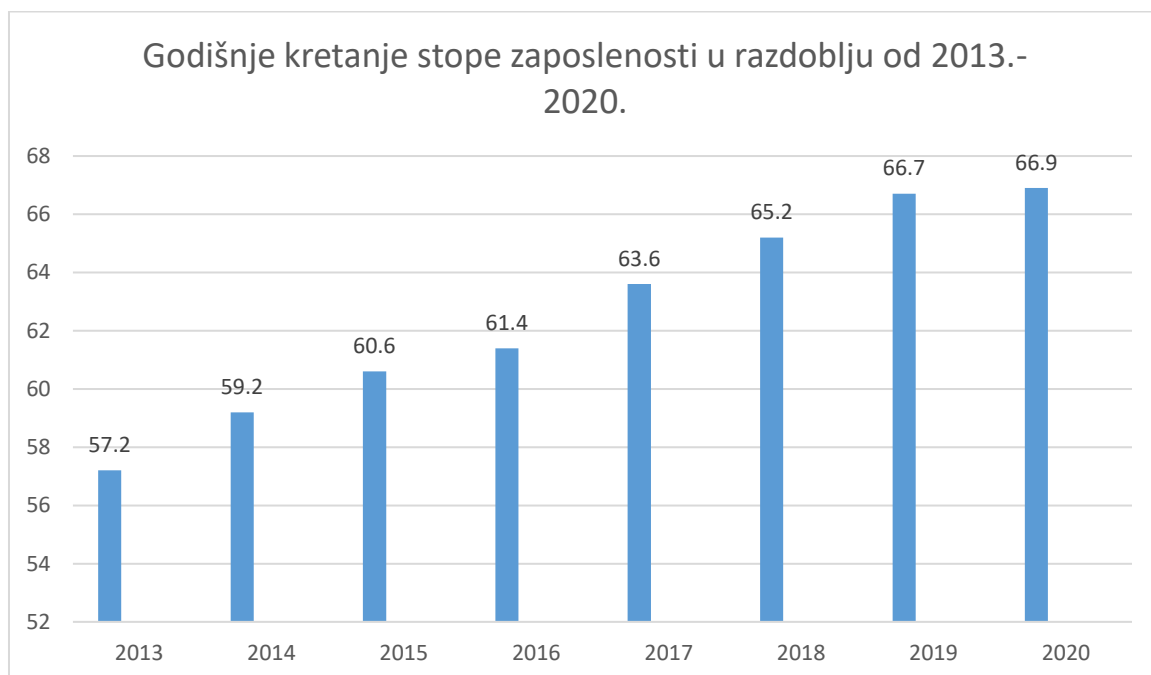
Za RH ova je strategija predstavljala mnogo veći izazov jer je svojim pristupanjem 2013. godine bila u zaostatku tri godine a obavezala se na ispunjavanje istih ciljeva do 2020. godine. U sljedećem grafikonu prikazano je kretanje stope zaposlenosti na godišnjoj razini (u postotku).

¹⁹ Europa 2020. – Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast <https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/Strategija-EUOPA-2020.-hr.pdf> (05.09.2023)

²⁰ Vlada RH: Europa 2020. <https://vlada.gov.hr/europa-2020/19454> (21.06.2023.)

²¹ Europa 2020.: Strategija Europske unije za rast i zapošljavanje <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/europe-2020-the-european-union-strategy-for-growth-and-employment.html> (21.06.2023.)

Grafički prikaz 1. Godišnje kretanje stope zaposlenosti u razdoblju od 2013.-2020.

Izvor: izrada autora prema
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/LFSI_EMP_A_custom_6895687/default/table?lang=en (21.06.2023.)

Podatci nam pokazuju da stopa zaposlenosti u RH konstantno raste nakon ulaska u EU, a 2020. godine iznosila je 66.9%. Hrvatska je u sklopu ove ključne točke nastojala postići stopu zaposlenosti od 62,9% što je prema podacima u grafikonu i ostvarila.

Sljedeća ključna točka odnosila se na ulaganje BDP-a u istraživanje i razvoj. U sklopu ove odredbe, Hrvatska je nastojala postići godišnji postotak u istraživanje i razvoj u visini od 1,4% iz BDP-a.²² Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, udio proračunskih sredstava za istraživanje i razvoj iz BDP-a u 2019. godini iznosio je 0,78% te zaključujemo kako Hrvatska nije uspjela ostvariti ovaj cilj.

²² Europa 2020 i operativni programi
https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Zajedno%20do%20EU%20fondova/Promo%20materijali_Europa%202020%20i%20Operativni%20programi%20.pdf (22.09.2023.)

3 DOPRINOS FONDOVA EUROPSKE UNIJE HRVATSKOM GOSPODARSTVU

U ovom poglavlju promatraju se odabrani europski fondovi. Fondovi koji se promatraju jesu Europski fond za regionalni razvoj, Kohezijski fond i Europski socijalni fond

3.1 Europski fond za regionalni razvoj

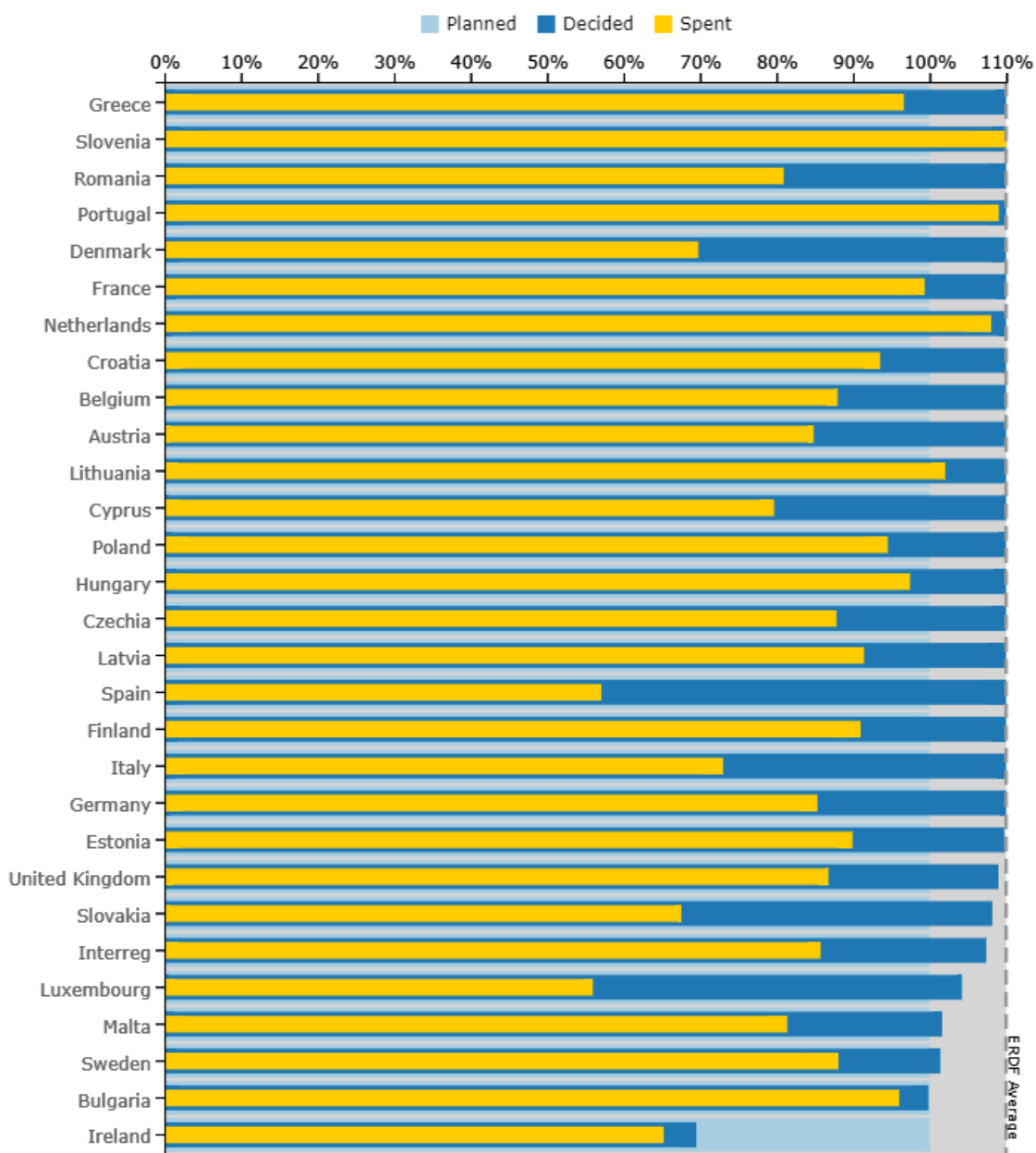
Europski fond za regionalni razvoj ponajviše je usmjeren za ulaganja u infrastrukturu. Regionalni razvoj za svaku pojedinu zemlju iznimno je važan a posebno danas u svijetu gdje je globalizacija dosegla najvišu razinu te gdje svaka regija doprinosom u svojoj državi može uzrokovati razliku u ljestvici svjetskih sila. Upravo iz tog razloga se (prvi put 1970-ih) spominje pojam NUTS ili Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku. NUTS regije služe za prikupljanje i obradu statističkih podataka prema razinama prostorne podjele. U Hrvatskoj NUTS podjela je sljedeća:

- NUTS 1 – Hrvatska
- NUTS 2 – Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska, Grad Zagreb i Sjeverna Hrvatska
- NUTS 3 – 21 županija Republike Hrvatske.

Zaštita okoliša jedna je od temeljnih ciljeva koji se pokušava ostvariti kroz Europski fond za regionalni razvoj. Svaki pojedinac svojim aktivnostima direktno ili indirektno utječe na stanje okoliša – čistoću zraka, zagađenost vode i tla. U Hrvatskoj je iz tog razloga nastao Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost, skraćeno FZOEU. U sustavu upravljanja i kontrole korištenja strukturnih instrumenata Europske unije u Republici Hrvatskoj, Fond ima ulogu posredničkog tijela za pojedine specifične ciljeve iz područja zaštite okoliša i održivosti resursa, klimatskih promjena, energetske učinkovitosti i obnovljivih izvora energije.²³ Investicije koje su usmjerene prema zaštiti okoliša odnosi se na investicije u imovinu, procese , tehnologije i opremu za zaštitu okoliša.

²³ Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost <https://www.fzoeu.hr/> (06.03.2023.)

Slika 2. Raspodjela sredstva Europskog fonda za regionalni razvoj prema članicama EU za razdoblje 2014. - 2020.

Izvor: European commission – Cohesion open data platform
<https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/cf/14-20#finance-implementation>
 (17.09.2023.)

Podatci za promatrano razdoblje nam prikazuju da je za Hrvatsku bilo planirano 5,650 milijardi eura. Hrvatska je iskoristila 2,285 milijardi eura, dakle Hrvatska je iskoristila 94% od planiranih sredstva iz navedenog fonda. Najmanje od dodijeljenih sredstva iskoristio je Luksemburg, samo 56%.

2014. godine isplaćeno je 202.050 kuna sredstva iz Europskog fonda za regionalni razvoj za gradnju novog sustava javne rasvjete u gradu Senju, te je time omogućeno postavljanje 45 stupova javne rasvjete koji su funkcionirali na principu solarne rasvjete. Tim projektom omogućeno je prikupljanje sunčeve energije tijekom dana za osvjetljavanje naselja koja nemaju pristup električnoj mreži. Iz ovog primjera možemo zaključiti da se budući projekti mogu provoditi na način da maksimalno iskorištavamo obnovljive izvore energije.

Trgovačko društvo Pula Herculanea je ove godine nabavila električne čistilice u iznosu od 4,6 milijuna kuna od čega je 1,16 milijuna kuna sufinancirano iz FZOEU. Električne čistilice koje su nabavljene ovim projektom omogućiti će čišćenje ulica grada Pule uz smanjenje emisije CO₂ (radi njihova pogona na struju) te će se čišćenje provoditi uz znatno manju buku što direktno utječe na kvalitetu života građana. U veljači 2023. nabavljena su dva stroja a u pripremi je nabava dodatnih strojeva do kraja proljeća 2024.²⁴

3.2 Kohezijski fond

Kohezijska politika važan je instrument ostvarivanja strateških ciljeva EU-a zato što predstavlja drugo najvažnije područje javne politike EU-a koje osigurava sedmogodišnji financijski okvir za projekte usmjerene realizaciji gospodarske, društvene i teritorijalne kohezije na cjelokupnom području EU-a.²⁵

Kohezijski fond namijenjen je državama čiji je bruto nacionalni dohodak po stanovniku manji od 90% prosjeka EU. U obračunskom razdoblju 2014.-2020. 15 država zadovoljavalo je ovaj kriterij: Bugarska, Češka, Estonija, Grčka, Hrvatska, Cipar, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovenija i Slovačka. Preko 63 milijarde eura bilo je raspodijeljeno od čega je Hrvatskoj pripao iznos od preko 2 milijarda eura. Hrvatska se nalazi na sredini ove ljestvice a zemljama koje se nalaze niže na ljestvici, npr. Poljska pripadne veći iznos (za Poljsku taj je iznos

²⁴ Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost <https://www.fzoeu.hr/hr/fond-puli-sufinancirao-novu-elektricnu-cistilicu-ulica/9470> (pristupljeno 15.07.2023.)

²⁵ Đulabić, V., „Kohezijska politika Europske unije kao instrument razvoja Hrvatske“. *Političke analize*, vol. 5, no. 17, 2014, str. 17-22. <https://hrcak.srce.hr/file/210286>

dosegao 23 milijardi eura). Hrvatska se u ovoj poziciji nalazi radi velikog pada gospodarstva koji se desilo postepeno nakon globalne krize 2008. godine. Time su se neki pokazatelji koji su do te godine bili već loši poprimili i nižu vrijednost. Tako je primjerice u jednom trenutku pred ulazak u Europsku uniju stopa nezaposlenosti dosegla 17,3%.

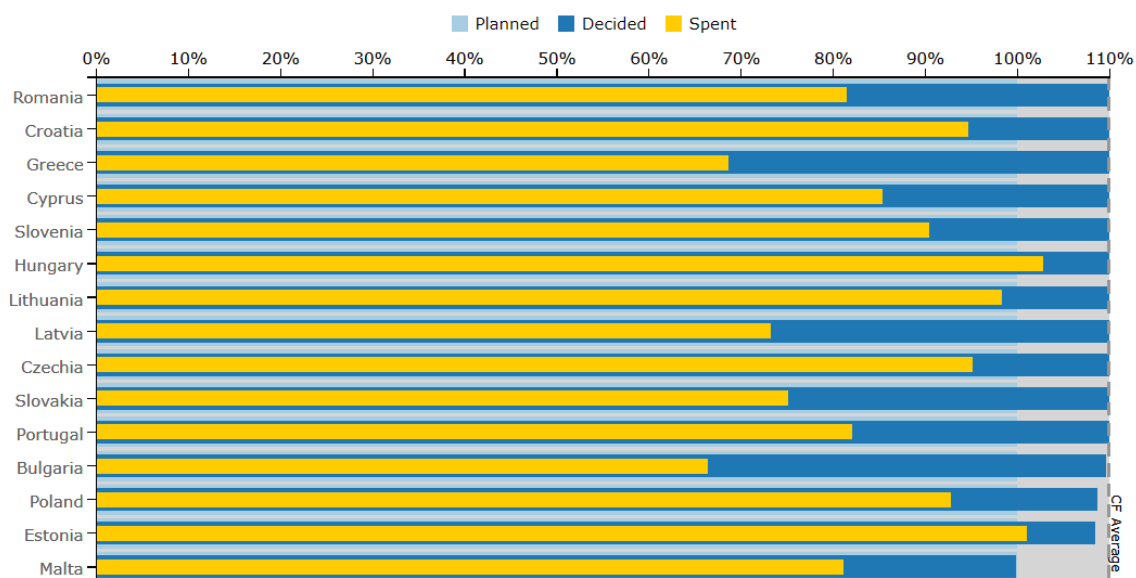
Neki od najpoznatijih projekata koji su proizašli iz kohezijskog fonda u ovom obračunskom razdoblju svakako je Pelješki most, čije je 85% financiranja dolazilo iz Kohezijskog fonda odnosno EU bespovratna sredstva iznosila su 3,627 milijardi eura. Ovim ulaganjem omogućeno je znatno poboljšanje u povezanosti južne jadranske obale i ono omogućuje putovanje u te dijelove Hrvatske kada vremenske prilike ne dozvoljavaju pomorski promet.²⁶ Osnovni dio projekta odnosio se na sami most (2,5km) a u sklopu izgradnje mosta adaptirano je i izgrađeno dodatnih 30 km novih cesta. Glavni cilj projekta bio je olakšati promet prema Dubrovačko – neretvanskoj županiji u koju se do sada cestovnim prometom moglo stići jedino prelaskom preko granice BiH. Kvaliteta putovanja se na ovaj način znatno poboljšala kako za domaće stanovnike tako i za turiste u dolasku ili putnicima koji prolaze kroz Republiku Hrvatsku. Predviđanja su također da je provedba ovog projekta omogućila financiranje mnogih drugih projekata primjerice postavljanja optičke infrastrukture koja do sada nije bila moguća.

Za provođenje Kohezijske politike iz Kohezijskog fonda za Hrvatsku u razdoblju od 2021. – 2027. godine biti isplaćeno 9 milijardi eura. EU fondovi u ovom trenutku nastoje podržati razvoj izvozno orijentiranog gospodarstva.²⁷

²⁶ Hrvatske ceste: Cestovna povezanost s južnom Dalmacijom <https://hrvatske-cestes.hr/hr/most-peljesac> (pristupljeno 10.03.2023.)

²⁷ European commission: EU Cohesion Policy https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_22_5065 (16.09.2023.)

Slika 3. Raspodjela sredstva iz Kohezijskog fonda po članicama EU u razdoblju 2014. - 2020.

Izvor: European commission – Cohesion open data platform

<https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/cf/14-20#finance-implementation>

(17.09.2023.)

Prema podacima iz slike 3, Hrvatska je u prikazanom razdoblju iskoristila 2,374 milijardi eura od planiranih 2,506 milijardi eura. Na grafikonu je prikazano da je Hrvatska u promatranom razdoblju iskoristila 95% od dodijeljenih sredstva iz Kohezijskog fonda. Za usporedbu, susjedna Slovenija iskoristila je 90% sredstva dostupnih iz Kohezijskog fonda a najmanje je iskoristila Bugarska, samo 66%.

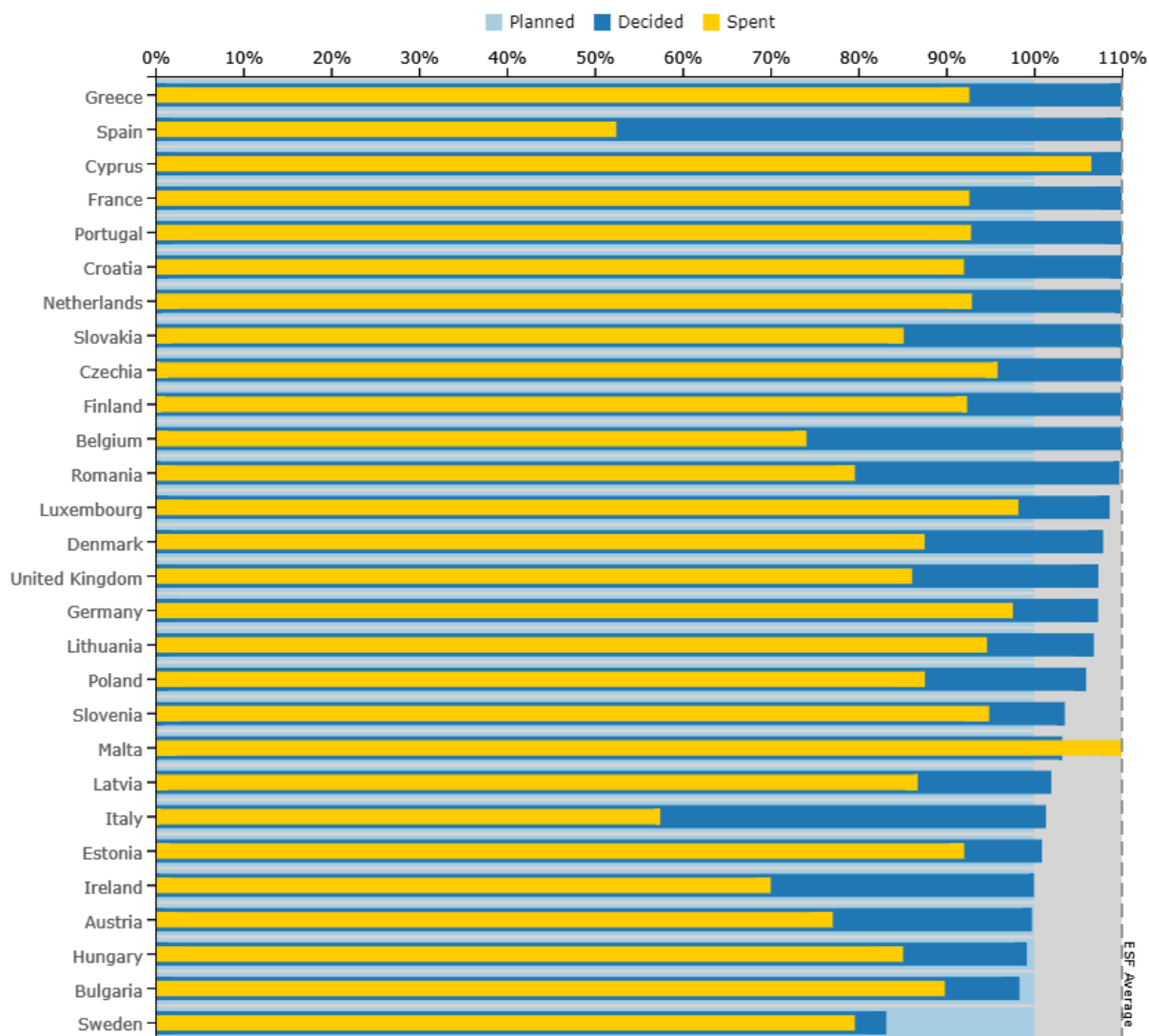
3.3 Europski socijalni fond

Europski socijalni fond glavni je instrument usmjeren na pružanje poslovnih prilika svim građanima EU: zaposlenima, mladima i onima koji traže posao.²⁸ Iako odgovornost za dugotrajnu nezaposlenost građana nije na Europskoj uniji, nego na samim državama članica, EU je još 1997. donijela Europsku strategiju zapošljavanja.

²⁸Europski parlament: Smanjenje nezaposlenosti i uloga Eurioske unije

<https://www.europarl.europa.eu/news/hr/headlines/priorities/socijalna-ukljucenost/20190612STO54312/smanjenje-nezaposlenosti-i-uloga-europske-unije> (10.03.2023.)

Slika 4. Raspodjela sredstva iz Europskog socijalnog fonda prema članicama EU u razdoblju 2014. - 2020.

Izvor: European commission – Cohesion open dana platform
<https://cohesiondata.ec.europa.eu/funds/cf/14-20#finance-implementation>
 (17.09.2023.)

U navedenom razdoblju za Hrvatsku je iz Europskog socijalnog fonda bilo planirano 2,194 milijardi eura od kojih je Hrvatska iskoristila 2,019 milijardi eura. Za to razdoblje Hrvatska je iskoristila 92% planiranih sredstva. Prema ovim podacima Španjolska je iskoristila najmanje od planiranih sredstva, samo 52%.

Zaposlenost direktno utječe na socijalno ekonomski status čovjeka te se još početkom 2000.-ih godina povezuje nezaposlenost kao izravan ili neizravan faktor koji utječe na ljudsko zdravlje. Promatranjem stanovništva ustanovljeno je da se više samoubojstava provodi u trenucima nepovoljnih ekonomskih promjena. Možemo reći da se ovaj

podatak odnosi i na RH, jer prema podacima Državnog zavoda za statistiku 2009. godine u Hrvatskoj je samoubojstvo počinilo 790 dok je u 2020. godini samoubojstvo počinilo 556 osoba. Upravo iz navedenog razloga Europski socijalni fond ima za cilj ne samo indirektno utjecati na razinu nezaposlenosti već nastoji izgraditi i socijalno pravedno društvo.

Europski socijalni fond u ovoj godini provodio je promociju programa Učinkoviti ljudski potencijali 2021.-2027. (PULJP 2021.-2027.) u kojima nastoje širem stanovništvu predstaviti mogućnosti koje proizlaze iz ovog fonda. PULJP 2021.-2027. će doprinijeti nacionalnim ciljevima Akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava za 2030.:

- Zaposleno 75% populacije između 20 i 65 godina
- Sudjelovanje 55% odraslih u cjeloživotnom učenju
- Smanjenje broja osoba u riziku od siromaštva i/ili socijalne isključenosti za 298.000 osoba od čega su 40.000 djeca.²⁹

²⁹ HR – Program Učinkovitosti ljudski potencijali 2021. – 2027. http://www.esf.hr/wordpress/wp-content/uploads/2022/10/PULJP2021-2027_hrv_sfc2021-PRG-2021HR05SFPR001-1.2.pdf (05.09.2023.)

4 DOPRINOS PROGRAMA EUROPSKE UNIJE HRVATSKOM GOSPODARSTVU

Nakon ulaska u Europsku uniju u Republici Hrvatskoj provedeno je mnogo projekata koji su bili usmjereni na razvoj kulturne baštine, turizma, zaposlenja mladih i mnoge druge grane. U razdobljima koja slijede Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske Unije rangira najuspješnije projekte na teritorijama Republike Hrvatske a projekte nominiraju regionalne razvojne agencije koje djeluju u Hrvatskoj.

Smatram da su svi projekti navedeni u sljedećim poglavljima direktno ili indirektno utjecala na porast gospodarske aktivnosti u Republici Hrvatskoj.

4.1 Odabrani projekti provedeni u Republici Hrvatskoj

U ovom dijelu rada opisuju se odabrani projekti u Republici Hrvatskoj. Ovi odabrani projekti prikazani su kao najuspješnijima za promatrana razdoblja.

4.1.1 Najuspješniji projekti u razdoblju 2012. - 2014. godine

Iduća tri projekta proglašeni su najuspješnijim EU projektima u razdoblju od 2012. – 2014. godine.

Na prvom mjestu smjestio se IRRI projekt navodnjavanja čije je iznos u 85% financirala Europska unija. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 240.535,47 eura. Projekt se provodio u sklopu programa IPA II. Projekt je proveden na području Vukovarsko – srijemske županije a u projektu je sudjelovala i općina iz Bosne i Hercegovine; općina Odžak. S obzirom da su na tim područjima poljoprivrednici često imali problem sa sušom i neuspjelim usjevima, navodnjavanje je bilo rješenje koje će omogućiti povećanje poljoprivredne proizvodnje što za sobom nosi rast prihoda u poljoprivrednoj grani i mogućnost ulaganja u nove tehnologije. Tijekom provedbe projekta na 13 polja smještenih u Vukovarsko – srijemskoj županiji postavljena je oprema za navodnjavanje, uređaji za kontrolu vlage u tlu te agrometeorološka postaja.³⁰ Glavni cilj ovog projekta odnosio se na povećanje prihoda poljoprivrednicima koji proizvode

³⁰Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije: Projekt navodnjavanja IRRI najuspješniji projekt financiran novcem EU od 2012. – 2014. <https://razvoj.gov.hr/vijesti/projekt-navodnjavanja-irri-najuspjesniji-projekt-financiran-novcem-eu-od-2012-do-2014/3040> (07.09.2023.)

poljoprivredne proizvode. Također radilo se na povećanju svijesti široj javnosti o važnosti navodnjavanja poljoprivrednih površina. Uz to provodilo se istraživanje o razlikama u usjevima između područja koja su bila navodnjavanja i ona koja to nisu bila. Ovaj projekt je omogućio i edukaciju 25 tehničara u navodnjavanju koji su po završetku projekta imali prilike svoja znanja prenijeti i na druga područja Republike Hrvatske.³¹

Ne drugom mjestu nalazi se projekt MOTO – Modernizacija obrazovnog programa za zanimanje mljekar – sir. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 165.354,00 tisuće eura od čega je 100% iznosa proizašlo iz EU fondova, u sklopu Operativnog programa Konkurentnost i kohezija. Projekt MOTO važan je za Hrvatsku iz više razloga: 95% mliječnih krava drži se na obiteljskim farmama a čak 70 odraslih osoba osposobljeno je za ovo zanimanje. Uz to izgrađena je tvornica u kojoj se proizvodi Pokupski sir.

Na trećem mjestu nalazi se Turistička valorizacija Kanala sv. Ante u Šibeniku. Projekt se provodio od Ožujka 2012. godine do Ožujka 2014. godine te se ovaj Kanal smatra za jednim od najljepših dijelova Jadranske obale a velik potencijal je imao i kao najljepši pomorski ulaz u grad. Nositelj projekta bila je Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim dijelovima prirode Šibensko kninske županije. Cilj ovog projekta bio je unaprijediti turističku infrastrukturu. Projektom se uredila šetnica, vidikovci i odmarališta duž šetnice. Europski fond za regionalni razvoj financirao je 952.806,30 tisuća eura što je 70% od ukupnog iznosa projekta, također u sklopu OP Konkurentnost i kohezija.

4.1.2 Najuspješniji projekti 2016./2017.

Najuspješnijim projektom u razdoblju 2016./2017. godine smatra se Investicijski i strukovni projekt Panonski drvni centar kompetencija. Ovaj projekt u sklopu Operativnog programa „Regionalna konkurentnost“ 2007. – 2013. omogućio je otvaranje centra koji ima svu potrebnu opremu za razvoj i istraživanje proizvoda od drva te izradu prototipa. Korisnik projekta je Virovitičko – podravska županija a ukupna vrijednost projekta iznosila je 5 milijuna Eura od čega je Europska unija financirala 97%. Provođenjem ovog projekta povećala se konkurentnost malih i srednjih

³¹ IRR1 projekt navodnjavanja: Studijsko istraživanje o trenutnom stanju i navodnjavanju http://srijem.info/upload/paragraf/2013_10_01_6327604_studijsko_istrazivanje_o_navodnjavanju_bih_rh.pdf (07.09.2023.)

poduzetnika u drvno – prerađivačkom sektoru. Grad Virovitica, u kojem se centar nalazi, nastoji se pozicionirati kao centar proizvodnje u sektoru drvno – prerađivačke industrije u ovom djelu srednje Europe.³² Uz to, ovaj projekt je omogućio jačanje gospodarskog sektora drvne industrije u Hrvatskoj.

Na drugom mjestu nalazi se međunarodni projekt Europske unije pod nazivom HIKING EUROPE – otkrivanje ruralne Europe kroz pješačke staze. Ovaj projekt vrijedan 250 tisuća eura u Hrvatskoj se provodio na području Dubrovačko – neretvanske županije a sudjelovale su i regije u Španjolskoj, Italiji i Irskoj a provodio se u sklopu projekta COSME – program za konkurentnost poduzetništva u MPS-a. Uređenjem pješačkih staza na našim područjima omogućeno je stranim ali i domaćim posjetiteljima educiranje o povijesti Hrvatske. Omogućeno je upoznavanje lokalne kulture i baštine a uz to se promovira i pješačenje kao jedna od bitnih aktivnosti za očuvanje dobrog zdravlja. Staza koja se uredila ovom projektom naziva se „Putevima Napoleona i Odiseja.“ Projekt je omogućio razvoj održivog turizma.

S obzirom da Hrvatska uvelike ovisi od turističke sezone smatram da su ovakvi projekti neizostavni u provođenju te da se na ovaj način stvara dodatna turistička ponuda koja odskaače od klasične ponude diljem Hrvatske ali i šire.

4.1.3 Program „Obzor Europa“

Program „Obzor Europa“ jedan je od ključnih instrumenata Unije za jačanje Europskog istraživačkog prostora i smatra se najambicioznijim i najvećim transnacionalnim okvirnim programom za istraživanje i inovacije u svijetu.³³

Zahvaljujući ovom projektu Laboratorij za podvodne sustave i tehnologije (LABUST) u sklopu Fakulteta elektrotehnike i računarstva sveučilišta u Zagrebu pozicionirao se kao regionalni lider u pomorskoj robotici. Prijavom na natječaj u sklopu Programa Obzor Europa omogućena im je međunarodna suradnja sa vodećim kolegama Europske Unije u ovom sektoru te im je povećan znanstveni profil osoblja. Nakon provedbe

³² Europski strukturni i investicijski fondovi: Panonski drvni centar <https://strukturnifondovi.hr/eu-projekti/panonski-drvni-centar-kompetencija-pdck/> (18.09.2023.)

³³ Obzor Europa: <https://strukturnifondovi.hr/eu-projekti/panonski-drvni-centar-kompetencija-pdck/> (18.09.2023.)

projekta zabilježen je rast sporazuma o suradnji sa istraživačkim organizacijama diljem Europe za 70%.³⁴

Zahvaljujući projektu, LABUST sada ima priliku sudjelovati u mnogobrojnim znanstveno – istraživačkim programima kako na nacionalnoj tako i na europskoj razini. Smatram da za Hrvatsku ovo znači razvoj novih tehnologija te mogućnost da se u budućnosti razvojem novih prototipa poveća proizvodnja na teritorijama Hrvatske.

4.2 Utjecaj programa Europske unije na umirovljenike i osobe sa invaliditetom

Socijalna isključenost česti je problem u zajednici i svaka država aktivno provodi projekte i programe koji će pomoći u rješavanju tog problema. Vrlo je vjerojatno da će osoba imati problem pri zadržavanju posla ako je u mladosti imala problem sa uključivanjem u društvo. Iz tog razloga postoje EU projekti koji su osigurali da svaka mlada osoba ili osoba starije životne dobi bude uključena i da pridonosi zajednici ujedno ulažući u sebe i svoja znanja. U nastavku podatci koji pokazuju promjene u društvu koje su nastale u RH nakon ulaska u Europsku Uniju.

Prema prvim podacima proizašlih iz popisa stanovništva 2021. godine, u Republici Hrvatskoj živi 3.888.529 milijuna stanovnika³⁵, a prosječna starost iznosila je 44,3 godine. Starosna dob je u odnosu na popis stanovništva iz 2011. godine iznosila 41,8 godina. Ako uzmemo u obzir da je 2001. godine prosječna starost iznosila 39,3 godine možemo zaključiti da je prosječna starost u zadnjih dvadeset i dvije godine u konstantnom rastu.³⁶

Matica Umirovljenika Hrvatske tako je primjerice iz Europskog socijalnog fonda financirala projekt vrijedan 1,9 milijuna kuna te se u Društvenom centru Prečko (Zagreb) omogućilo uglavnom osobama starije životne dobi razne aktivnosti. Neke od aktivnosti uključivale su tečaj informatičke pismenosti, zdravstvena savjetovališta,

³⁴ Programi unije 2021. – 2027.

https://razvoj.gov.hr/UserDocImages/Istaknute%20teme/PU%20BILTEN%20BR%201%20Final_15_4_2022.pdf (18.09.2023.)

³⁵ Državni zavod za statistiku: Popis stanovništva, kućanstva i stanova 2021.

<https://podaci.dzs.hr/media/ixpn5qzo/si-1711-popis-stanovnistva-kucanstava-i-stanova-2021-prvi-rezultati-po-naseljima.pdf> (05.02.2023.)

³⁶ Državni zavod za statistiku: Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2012.

https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2013/07-01-04_01_2013.htm (05.02.2023.)

psihološke radionice te im je omogućeno sudjelovanje u književnom klubu, plesnim radionicama i slično. Uz to preuređen je i ulaz u sam centar kako bi se on prilagodio invalidima i slabije pokretnim osobama. Projekt se provodio u sklopu OP Učinkoviti ljudski potencijali.

Isplata mirovine te eventualno povećanje ili smanjenje kroz godine nije direktan utjecaj Europske unije, iako se isplata mirovine koordinira prema propisima Europske unije.

U sklopu operativnog programa Učinkovitosti ljudskih potencijala 2014.-2020. otvoren je poziv za dostavu projektnih prijedloga za natječaj „Pridruži se – Aktivni u mirovini“ koji je za cilj imao unaprjeđenje mogućnosti aktivnog sudjelovanja i socijalne uključenosti umirovljenika. Ukupna vrijednost natječaja iznosila je 13,272 milijuna eura a financiran je iz Europskog socijalnog fonda.

Kada govorimo o socijalnoj isključenosti često se u medijima spominju osobe s određenim postotkom invaliditeta koji imaju želju raditi ali ne mogu pronaći poslodavca koji je spreman zaposliti osobu sa invaliditetom. Iz tog razloga projekti koji omogućuju razbijanje takvih predrasuda u Hrvatskoj su od iznimne važnosti. Jedan takav projekt naziva SLID (Socijalna i radna integracija osoba s invaliditetom) omogućio je jačanje postojećih i stvaranju novih mreža suradnje na području socijalne uključenosti osoba s invaliditetom, nabavu opreme te razvoj programa koji se tiču obrazovanja i posredovanja u zapošljavanju osoba s invaliditetom u RH.³⁷ Nositelj projekta nije bila samo Hrvatska već se uključila i Italija, Albanija, Crna Gora te Bosna i Hercegovina. Projekt je omogućio provedbu istraživanja koja je pokazala stvarno stanje osoba sa invaliditetom na tržištu rada. Provedbom projekta SLID osobama s invaliditetom uredio centar za profesionalnu rehabilitaciju. Djelatnosti centra uključuju profesionalnu rehabilitaciju osoba s invaliditetom, profesionalno informiranje, radno osposobljavanje, razvoj motivacije te mnoge druge.³⁸ U RH tijekom 2022. godine zaposleno je ukupno 3.065 osoba s invaliditetom, dok je 2015. taj broj bio nešto manji i iznosio je 2.613. Od 2015. do danas zaposlenost osoba s invaliditetom raste.

Projekt „Socijalna košarica“ smatrao se za jednom od najuspješnijih projekata usmjerenih ka pružanju socijalne pomoći najsiromašnijim građanima Hrvatske. U

³⁷ Najuspješniji lokalni EU projekti u Hrvatskoj 2012.-2014., Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

³⁸ Centar za profesionalnu rehabilitaciju Split <https://czprs.hr/> (07.09.2023.)

sklopu projekta podijelilo se ukupno 528 paketa pomoći (paketi su sadržavali hranu i higijenske potrepštine) 1500 građana kojima je to najpotrebnije. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 59 tisuća eura a Europska unija iz Europskog socijalnog fonda financirala je 50 tisuća eura.

Projekt se provodio od prosinca 2014. godine do veljače 2016. godine. Važno je naglasiti da se projektom nastojalo osvijestiti građane Hrvatske o važnosti solidarnosti te se kampanjom nastojalo poticati volontiranje. U klopku projekta izrađen je i softver program koji omogućuje evidenciju ulaska i izlaska prikupljenih namirnica kako bi se onemogućile malverzacije odnosno kako bi se osiguralo da paketi zaista dođu do građana kojima je taj paket prijeko potreban.

4.3 Poticanje poduzetništva

Projekt koji se također ističe jest projekt koji je proizašao iz Strategije razvoja ljudskih potencijala Istarske županije 2016. - 2020. a koji je rezultat rada u sklopu provedbe međunarodnog projekta Povećanje zaposlenosti u Istri – REI (Raising employment in Istria) koji se provodio 2015. i 2016. godine. Glavni cilj ovog projekta jest unaprjeđenje zaposlenosti radne snage u Istarskoj županiji do 2020. godine te povećanje stopa migracije zaposlenih unutar županije.³⁹ U strategiji su istraženi statistički podatci o broju zaposlenih, studenata, učenika, obrta, privatnih iznajmljivača te mnogi drugi.

Europska unija trenutno radi na povećanju poduzetničkog kapitala. Prosječan fond Europske unije poduzetničkog kapitala iznosi 60 milijuna eura, a takav fond u Sjedinjenim Američkim Državama iznosi dvostruko više.⁴⁰ Iz tog razloga Europska unija radi na poticanju inovacija a povećanjem kapitala ovakvog fonda omogućiti će preraspodjelu fonda na više različitih sektora (npr. IT sektor, ugostiteljstvo, trgovina...).

Projekt Europske unije „UP SMART – usluge poticanja konkurentnosti malog i srednjeg poduzetništva“ provodio se na području Istarske županije u razdoblju od svibnja 2020. godine do listopada 2021. godine. Nositelj projekta bila je Istarska razvojna agencija IDA d.o.o. Projekt je sufinanciran iz Europskog fonda za regionalni razvoj. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 99 tisuća eura, a EU je financirala 75% tog projekta.

³⁹ Strategija razvoja ljudskih potencijala Istarske županije 2016. – 2020. https://www.istra-istria.hr/media/filer_public/d0/2d/d02d32f0-c4db-479d-820c-daf7c63def81/160304_srljp_iz_2016-2020.pdf (pristupljeno 05.02.2023)

⁴⁰ EUR-Lex: Europski fondovi poduzetničkog kapitala <https://eur-lex.europa.eu/HR/legal-content/summary/european-venture-capital-funds.html> (17.09.2023.)

Glavni cilj ovog projekta odnosio se na pomoć manjim i srednjim poduzećima koji posluju manje od 3 godine. Provodile su se radionice u svrhu informiranja mladih poduzetnika te edukacija na temu digitalnog poslovanja, te učvršćivanja položaja poduzetnika. Neke od radionica koje su se provodile u sklopu ovog projekta odnosile su se na edukaciju novih, ali i starijih poduzetnika o ostvarenju potpora za samozapošljavanje i koje su mogućnosti za korištenje EU fondova u nadolazećim godinama.

U 2020. godini Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja provodilo je projekte u području obrazovanja za obrtnička zanimanja. U sklopu ove akcije provedena su dva projekta usmjerena na učenike srednje škole kako bi ih se potaknulo na razmišljanje o otvaranju vlastitih poduzeća, jačajući tako poduzetničku klimu u Republici Hrvatskoj. Projekti su sljedeći.

- Projekt „Stipendiranje učenika u obrtničkim zanimanjima“ – ovim projektom omogućeno je stipendiranje učenika koji su se obrazovali u deficitnim zanimanjima. U Hrvatskoj za 2023. godinu prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje deficitnim zanimanjima smatraju se bravar, limar, zidar, vodoinstalater, pekar, slastičar i mnogi drugi. U sklopu projekta ukupno su dodijeljene 4.562 stipendije. Ukupna vrijednost projekta iznosila je 5,534 milijuna eura od čega je 85% financirano iz Europskog socijalnog fonda.
- Projekt „Naukovanje za obrtnička zanimanja“ – omogućio je pokrivanje 80% troška potrebnih za provođenje prakse učenika (isplata naknade za provođenje prakse, trošak mentora koji podučava učenike, nabava opreme potrebne za provođenje prakse). Na ovaj način priprema se učenike na samostalan rad što u konačnici povećava poduzetničke kompetencije mladih. U sklopu projekta dodijeljeno je 576 potpora. Ukupna iznos projekta također je iznosila 5,534 milijuna eura od čega je 85% financirano iz Europskog socijalnog fonda.⁴¹

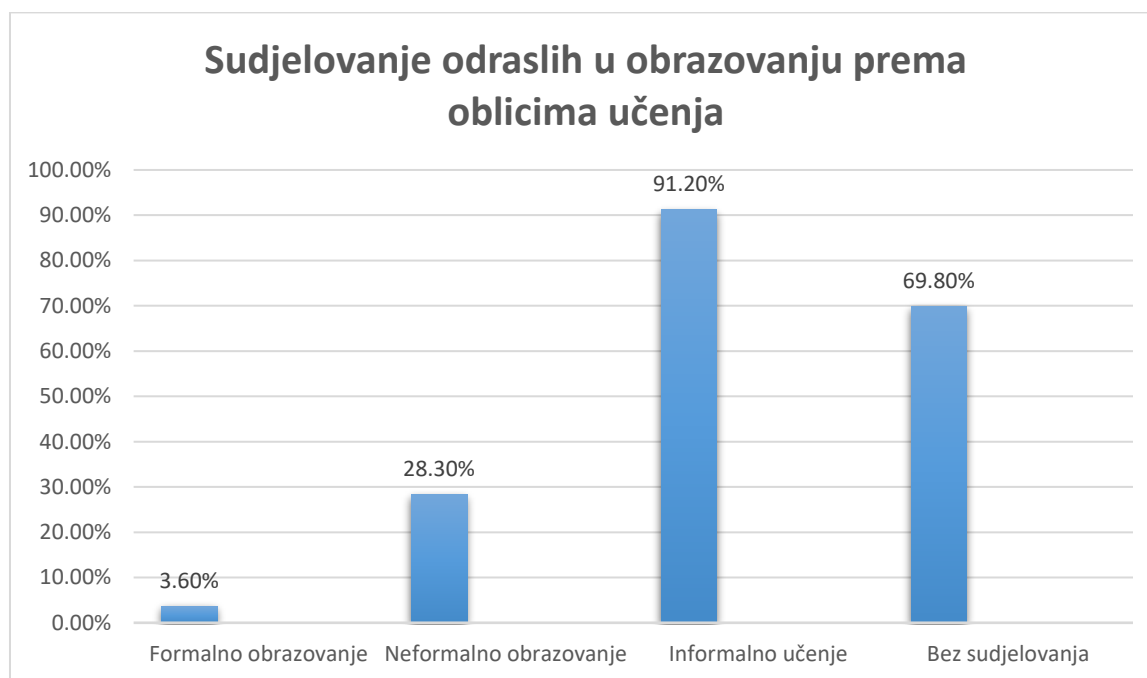
⁴¹ Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva: Izvješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj, str. 114 <https://www.cepohr.hr/wp-content/uploads/2015/03/CEPOR-Mala-i-srednja-poduze%C4%87a-u-HR-u-vrijeme-pandemije-COVID-19.pdf> (17.09.2023.)

U doba globalne pandemije Hrvatski zavod za zapošljavanje nositelj je projekta pod nazivom „Ublažavanje socio-ekonomskih posljedica pandemije korona virusa očuvanjem radnih mjesta“. Ukupna vrijednost projekta iznosi 560 milijardi eura a Europska unije financirala je 100% tog iznosa iz Europskog socijalnog fonda. Cilj ovog projekta bilo je usmjeriti se na poduzetnike kojima je prijetilo zatvaranje radnih mjesta svojim zaposlenicima a sve zbog pandemije koja je zadesila cijeli svijet. Projektom je omogućeno zadržavanje 299.660 radnika na svojim radnim mjestima kako bi se ionako narušene gospodarske aktivnosti bar malo umanjile.

4.4 Cjeloživotno učenje

Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske u 2016. godini proveo je anketu na temelju obrazovanja odraslih a koju provode sve zemlje članice u petogodišnjem periodu provedbe programa.

Grafički prikaz 2. Sudjelovanje odraslih u obrazovanju prema oblicima učenja

Izvor: izrada autora prema https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/08-01-13_01_2017.htm (08.05.2023.)

Od svih ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju, njih čak 69% nije sudjelovalo u niti jednom obliku obrazovanja odraslih. S druge strane, oni koji su se odlučili sudjelovati

u programu, veći dio njih (28%) odlučilo se za neformalno obrazovanje. Neformalno obrazovanje služi kao nadopuna ili dodatak formalnom obrazovanju. Samo 3% ispitanika odlučilo se za formalno obrazovanje, što podrazumijeva obrazovanje kroz javne ustanove ili priznata privatna tijela. Ispitanici koji nisu sudjelovali ni u jednom obliku obrazovanja naveli su razloge koji im stvaraju poteškoće u sudjelovanju. Na toj listi našli su se sljedeći razlozi: previsoki troškovi, zdravlje, dob, obiteljske obveze, neprikladni programi obrazovanja ili osposobljavanja, nedostatak potpore poslodavca ili potpore javnih službi, nedostatak preduvjeta, negativno prethodno obrazovno iskustvo te drugi osobni razlozi.

Agencija za strukovno obrazovanje i obrazovanje odraslih iz gore navedenih razloga svake godine organizira „Tjedan cjeloživotnog učenja“, a 2023. godina obilježila je 17. Tjedan. Iako je još 1999 ovaj projekt nastao prema UNESCO-ovoj inicijativi danas se on financira iz Europskog socijalnog fonda.

Strategijom borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH 2014.-2020., Hrvatska je postavila temelje za korištenje sredstva iz fondova Europske unije u području borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti⁴², točnije koristeći sredstva iz Europskog socijalnog fonda. Na teritoriju RH do sada je provedeno ukupno 1025 projekata koji su se financirali iz ovog fonda. Tako je program pod nazivom učinkoviti ljudski potencijali čija je ukupna vrijednost projekta iznosila 197.065,61 eura (100% financiran iz fonda) omogućio obrazovanje odraslih na području Grada Zagreba i Zagrebačke županije kako bi stekli nova znanja, vještine i povećali vlastitu konkurentnost na tržištu rada te tako spriječili vlastitu isključenost iz društva.⁴³ Rezultati programa su sljedeći: provedeno je ukupno 15 projekata za odrasle a u svakom projektu bilo je minimalno 10 polaznika. Programi su se provodili iz sektora turizma i ugostiteljstva, poljoprivrede, strojarstva, računarstva, zdravstva, komunikacije te osnovnoškolsko obrazovanje za odrasle.

Europski socijalni fond 2017. godine otvorio je natječaj za unaprjeđenje pismenosti vodeći se rezultatima ispitivanja pismenosti učenika osnovnih i srednjih škola. Rezultati

⁴² Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti z Republici Hrvatskoj (2014. – 2020.) <https://vlada.gov.hr/UserDocImages/ZPPI/Strategije/Strategija%20borbe%20protiv%20siroma%C5%A1tva.pdf> (pristupljeno 08.05.2023.)

⁴³ Učinkoviti ljudski potencijali: OZON – Obrazovanje za odrasle u nepovoljnom položaju <http://www.esf.hr/projekti/grad-zagreb/ozon-obrazovanje-za-odrasle-u-nepovoljnom-polozaju/> (pristupljeno 08.05.2023.)

su pokazali da u Hrvatskoj učenici pokazuju prosječnu pismenost (matematičku, jezičnu, informatičku..). Cilj projekta jest unaprijediti različite vrste pismenosti kao temelj stjecanja ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje.⁴⁴ Osnovna škola Kneževi Vinogradi kroz ovaj projekt opremila je multimedijalnu knjižnicu koja bi bila dostupna i široj javnosti a u kojoj bi se omogućile provedbe radionica poboljšanja pismenosti stanovnika Hrvatske.⁴⁵

4.5 Program „Leonardo da Vinci“

Hrvatski zavod za zapošljavanje provodi Program za cjeloživotno učenje pod nazivom „Leonardo da Vinci“. Ovaj program Europske komisije usmjeren je na sve stupnjeve obrazovanja i stručnog usavršavanja a sve sa ciljem razvoja Europskog društva te rasta njihova znanja koji će u konačnici doprinijeti gospodarskom razvoju.⁴⁶ U nastavku su navedene pojedinosti dva odabrana projekta koji su provedeni kroz ovaj program.

Nositelj projekta pod nazivom „Moje irsko iskustvo“ bio je HZZ Područni ured Požega. Vrijednost projekta iznosila je 19.818,00 eura. U projektu su imali prilike sudjelovati mlade nezaposlene osobe u dobi od 18 do 29 godina, koji su imali dobro poznavanje engleskog jezika a prema HZZ evidenciji stručan sprema im je bila kuhar, konobar ili hotelijersko turistički tehničari. Devet mladih je tako dobilo priliku provesti tri tjedna u Irskoj kako bi usavršili svoja znanja i konkurirali na domaćem radnom tržištu.

Sudionici projekta imali su prilike osim praktičnog usavršavanja proći kratki tečaj engleskog jezika kako bi se bolje upoznali sa stručnim vokabularom, upoznali su mnoge kolege koji dijele istu stručnu spremu te su imali priliku i turistički upoznati zemlju.

Nositelj projekta „Get experience get employed“ jest HZZ Područni ured Vinkovci a ukupna vrijednost projekta iznosila je 60 tisuća eura. Ovim projektom omogućeno je da 24 nezaposlenih osoba kroz razdoblje od 7 mjeseci stječe radno iskustvo i

⁴⁴ Učinkoviti ljudski potencijali: Unaprjeđenje pismenosti – temelj cijeloživotnog učenja <http://www.esf.hr/natjecaji/obrazovanje/unaprjeđenje-pismenosti-temelj-cjeloživotnog-ucenja/> (07.09.2023.)

⁴⁵ Unaprjeđenje pismenosti – temelj cijeloživotnog učenja <https://www.zacudimmo-zajedno.eu/2018/06/14/unaprjeđenje-pismenosti-temelj-cjeloživotnog-ucenja/> (07.09.2023.)

⁴⁶ Hrvatski zavod za zapošljavanje: Program za cjeloživotno učenje <https://www.hzz.hr/projekti/program-za-cjeloživotno-ucenje/> (18.09.2023.)

povećanja profesionalne i stručne kompetencija u Irskoj. Uz to svaki sudionik ovog projekta ostvario je pravo na obrazac Europass Mobility. Ovim obrascem svaka osoba ima službeni dokaz da su završili semestar u nekoj zemlji Europske Unije ili da su odradili praksu, pripravništvo te se na tom dokumentu nalaze sve vještine koje su sudionici ovog projekta stekli.

Ciljana skupina u ovom projektu jesu osobe sa sljedećim zanimanjima: poljoprivredni tehničar/ka, šumski tehničar/ka, autoelektričar/ka, električar/ka, automehaničar/ka, kuhar/ica, konobar/ica, cvjećar/ica, prodavač/ica, frizer/ka. Važno je napomenuti da su neka od ovih zanimanja trenutno deficitna u Hrvatskoj te je iznimno važno raditi na tome da nezaposleni stječu nove vještine u ovim područjima kako bi se omogućio porast zaposlenih u navedenim sektorima.

Smatram da su ovi projekti od ključne važnosti za nezaposlene u Republici Hrvatskoj jer sa ovakvim projektima raste životni standard i vjerovanje da će u skorijoj budućnosti konkurirati na tržištu rada te da se više neće morati nositi sa činjenicom da su dio statistike nezaposlenih. Iskustva koja se dobiju ovakvim i sličnim projektima su neprocjenjiva i ključna za stjecanje novih vizija koje će omogućiti osobni rast i razvoj ali i potaknuti određene sudionike na razmišljanje o začetima vlastitog poduzeća.

ZAKLJUČAK

Europska unija službeno posluje od 1992. ali njena povijest započinje 1945. godine i kroz razne organizacije djeluje na prostorima Europe kako bi se stvorila sigurnost njenih članova. Temeljem njihova rada danas imamo velesilu Europsku uniju koja raspolaže sa brojnim resursima i provodi brojne programe. Proračun Europske unije omogućuje financiranje tih brojnih programa.

Fondovi koji se financiraju upravo iz proračuna Europske unije iznimno su kompleksni ali obuhvaćaju širok spektar područja. Najpoznatiji je svakako kohezijski fond i za njega se izdvaja najveći dio proračuna Europske unije. Za Hrvatsku kohezijski fond je omogućio nabavu gradskih autobusa za mnogobrojne gradove. Europski fond za regionalni razvoj omogućuje ulaganje u zaštitu okoliša, što je tema mnogih svjetskih konvencija. Podatci o investicijama zaštite okoliša rastu svake godine.

Programi Europske unije financiraju se iz fondova a njihovo provođenje u Republici Hrvatskoj prema mnogim statističkim pokazateljima unaprijedilo je gospodarstvo. Više radno aktivnog stanovništva otvara svoje obrte, ulaže se u obrazovanje odraslih i intenzivno se radi na smanjenju socijalne isključenosti ugroženih skupina. Smatram da su programi navedeni u ovom radu zaslužni za unaprjeđenje mnogih sektora koji su dosad bili zanemareni te da su određeni projekti koji su provedeni u sklopu programa Europske unije omogućili povećanu svijest stanovništva. Svako gospodarstvo ima mogućnost napretka ali napredak proizlazi od samih ljudi koji su inovativni, solidarni i koji imaju ideje sa kojima mogu zatražiti pomoć raznih institucija kako javnih tijela tako i privatnih organizacija.

Europski fondovi i programi Europske unije usko su povezani. Svaki projekt koji se provodi na teritorijima Hrvatske financiran je upravo iz fondova. Primjerice, iz socijalnog fonda sredstva će biti namijenjena programima koji su usmjereni na smanjenje razlika između bogatog i siromašnog stanovništva.

Često u medijima i na društvenim mrežama izražavaju nezadovoljstvo radom Europske unije te nezadovoljstvo što je Hrvatska pristupila EU. Često smatraju da je korupcija glavni razlog nastajanja ovakve sile te da za običnog čovjeka nema koristi. Iako se ne može reći da korupcije apsolutno nema, podatci pokazuju da je za Hrvatsku ulazak u Europsku Uniju značio napredak u mnogim aspektima. Proučavajući brošure

i literaturu o projektima EU nalazimo mnoge milijunske projekte koje sama RH nikad ne bi bila u mogućnosti ostvariti. Naravno da bi jedan postotak projekata svejedno bilo izvršeno ali niti blizu onome što jedna država može postići uz pomoć EU.

Prema podacima koji su iskazani u radu jasno je vidljivo da EU cijeni obrazovanje mladih ljudi, ali i onih starijih. Na taj način omogućujemo rast i razvoj ljudi koji će biti konkurentni na tržištu rada a samim time će svojim zaposlenjem doprinijeti rastu i razvoju poduzeća te samim time i rast i promjene u gospodarstvu. Ulaskom u EU ponovno se ulaže u poljoprivredu i ribarstvo iako su mnogi pojedinci ova područja rada davno napustili. Ponovno smo uvidjeli koliko je i ovo važan dio svakodnevnog života te koliko je moguće postići na teritorijama naše Hrvatske.

LITERATURA

Knjige:

1. Belić, M., et al. *EU fondovi–vodič kroz europske fondove 2008.–2013.* Zagreb, Novum doo 2008.
2. Bošnjak, N., *EU fondovi i projektni ciklus za apsolutne početnike,* Zagreb, Geologika Regulus, 2018.
3. Devčić, A, i M. Šostar. *Regionalni razvoj i fondovi Europske unije: Prilike i izazovi,* Požega, Veleučilište u Požegi, 2015.
4. E. Stiglitz, Joseph., *Euro: kako zajednička valuta prijeti budućnosti Europe.*“, Zagreb, Profil knjiga, 2017
5. Kersan – Škabić, I., *Ekonomija Europske unije,* Pula: Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, 2012.
6. Maletić, I., et. Al., *Vodič kroz programe i fondove EU-a 2021. – 2027.: mogućnosti financiranja projekata u Hrvatskoj,* Zagreb, Tim4Pin, 2020.
7. Maletić, I., et al. *Pet godina Republike Hrvatske u europskom semestru,* Zagreb, Ured zastupnice u Europskom parlamentu Ivane Maletić, 2019.
8. Maletić, I., et al., *Moj EU projekt–priručnik za pripremu i provedbu EU projekata,* Zagreb, Tim4Pin, 2018.

Članci i publikacije:

1. Bartoluci, M. et al., „Sredstva EU fondova u funkciji razvoja ruralnog turizma u Hrvatskoj. *Acta Economica Et Turistica, vol. 4, no 1,2018.*, str, 63-78.
2. Đulabić, V., „Kohezijska politika Europske unije kao instrument razvoja Hrvatske“. *Političke analize, vol. 5, no. 17, 2014,* str. 17-22.
3. Lučić, I., „Mogućnost korištenja EU-fondova i poticaja za poduzetnike (Financijska perspektiva 2014. – 2020.)“. *Klesarstvo i graditeljstvo vol. XXVII, no. 1-2, 2017* str. 59-65.

4. Marić, Z. et al., „Analiza agregatnih investicija i perspektiva njihova kretanja u Hrvatskoj s posebnim naglaskom na mogućnosti korištenja Europskih fondova.“ *Ekonomski pregled*, vol. 62, no. 1-2, 2011., str. 3-34.
5. Pavlović Bolf, O., „Promjene u programima EU za obrazovanja odraslih“, *Andragoški glasnik*, vol.16 no. 2, 2012., str 175-180.
6. Šimović, H. „Proračun Europske unije“. *Financijska teorija i praksa*, vol. 29, no 3, 2015, str. 299-315.
7. Šetić, E., „Financiranje infrastrukturnih projekata javnog sektora u Republici Hrvatskoj iz EU fondova za razdoblje 2014. - 2019. s osvrtom na Istarsku županiju.“ *FIP - Financije i pravo*, vol. 8, no. 1, 2020., str. 35-67.

Internet izvori:

1. Anкета o obrazovanju odraslih u 2016.
https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/08-01-13_01_2017.htm
(pristupljeno 08.05.2023.)
2. Europska konvencija ljudskih prava <https://www.coe.int/en/web/human-rights-convention#:~:text=A%20Convention%20to%20protect%20your%20rights%20and%20liberties&text=It%20was%20adopted%20in%201950,prerequisite%20for%20joining%20the%20Organisation> (pristupljeno 27.01.2023.)
3. Europski parlament: povijesni pregled
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/11/the-european-parliament-historical-background> (pristupljeno 27.01.2023.)
4. Europski strukturni i investicijski fondovi <https://strukturnifondovi.hr/eu-fondovi/>
(pristupljeno 21.02.2023.)
5. Povijest EU-a po vremenskim okvirima https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_hr (pristupljeno 27.01.2023.)
6. Programi unije 2021. – 2027.
https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/PU%20BILTEN%20BR%201%20Final_15_4_2022.pdf (pristupljeno 18.09.2023.)
7. Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost <https://www.fzoeu.hr/>
(pristupljeno 21.02.2023.)

8. Informativni članci o EU: kohezijski fond
<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/96/kohezijski-fond>
(pristupljeno 21.03.2023.)
9. Izvješće o aktivnostima HZZ-a u području zapošljavanja osoba s invaliditetom u 2022. godini <https://www.hzz.hr/app/uploads/2023/04/Izvjescje-o-aktivnostima-HZZ-a-u-radu-s-OSI-za-2022.pdf> (pristupljeno 09.05.2023.)
10. Matica umirovljenika Hrvatske <https://www.muh.hr/galerija-slika> (pristupljeno 02.05.2023.)
11. Obrazloženje financijskih planova korisnika državnog proračuna za 2021. godinu i projekcija za 2022. i 2023. godinu
<https://mfin.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/proracun/2021/2.%20Obrazlo%C5%BEenje%20financijskih%20planova%20korisnika%20dr%C5%BEavnog%20prora%C4%8Duna%202021-2023.pdf> (pristupljeno 02.05.2023.)
12. OBZOR EUROPA – Hrvatski portal okvirnog programa EU za istraživanje i inovacije <https://www.obzoreuropa.hr/> (pristupljeno 18.09.2023.)
13. OZON – obrazovanje za odrasle u nepovoljnom položaju
<https://www.pou.hr/eu-projekti/ozon-obrazovanje-za-odrasle-u-nepovoljnom-polozaju> (pristupljeno 02.05.2023.)
14. Primjeri dobre prakse projekata energetske učinkovitosti
https://www.fzoeu.hr/UserDocImages/brosure/primjeri_dobre_prakse_projekta_energetske_ucinkovitosti_u_hrvatskoj_2015_godine_v1.pdf?vel=4610120
(pristupljeno 06.03.2023.)
15. Portal o Europskoj uniji: Povijest EU-a https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu_hr (29.01.2023.)
16. Proračunski postupak EU
https://www.europarl.europa.eu/infographic/budgetary-procedure/index_en.html (29.01.2023.)
17. Sažeti prikaz revizije EU-a za 2021.
https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/auditinbrief-2021/auditinbrief-2021_HR.pdf (pristupljeno 15.02.2023.)
18. Sporazum o partnerstvu RH i EU https://strukturnifondovi.hr/wp-content/uploads/2017/03/GLAVNI-DOKUMENT-Sporazum_o_partnerstvu_HR.pdf (pristupljeno 21.03.2023.)
19. Strategija borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti u RH (2014-2020.)
<https://vlada.gov.hr/UserDocImages/ZPPI/Strategije/Strategija%20borbe%20protiv%20siroma%C5%A1tva.pdf> (pristupljeno 02.05.2023.)

20. Strukovno osposobljavanje u poduzećima 2020.
<https://podaci.dzs.hr/2023/hr/60849> (pristupljeno 08.05.2023.)
21. Što je NATO? https://www.nato.int/nato-welcome/index_hr.html (pristupljeno 27.01.2023.)
22. Ugovor o Europskoj uniji, ugovor iz Maastrichta
<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/hr/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/maastricht-treaty> (29.01.2023.)

POPIS GRAFIKONA

Grafički prikaz 1. Godišnje kretanje stope zaposlenosti u razdoblju od 2013.-2020. 16

Grafički prikaz 2. Sudjelovanje odraslih u obrazovanju prema oblicima učenja 31

POPIS SLIKA

Slika 1. Podjela ESI fondova	8
Slika 2. Raspodjela sredstva Europskog fonda za regionalni razvoj prema članicama EU za razdoblje 2014. - 2020.	18
Slika 3. Raspodjela sredstva iz Kohezijskog fonda po članicama EU u razdoblju 2014. - 2020.	21
Slika 4. Raspodjela sredstva iz Europskog socijalnog fonda prema članicama EU u razdoblju 2014. - 2020.	22

POPIS TABLICA

Tablica 1 Pravila proračuna Europske unije.....	5
Tablica 2. Alokacija ESI fondova u RH za razdoblje 2014. - 2020.	10

SAŽETAK

Tema završnog rada jest Doprinos fondova i programa Europske unije hrvatskom gospodarstvu. 2013. godina iznimno je važna za Republiku Hrvatsku koja te godine u Srpnju postaje članica Europske unije. Nakon globalne krize koja nije zaobišla niti Hrvatsku, otvorila su se mnoga vrata mladim poduzetnicima ali i široj javnosti.

Rad započinje sa povijesnim razvojem Europske unije, a zatim se detaljnije obrađuje tema rada. Europski fondovi imaju mnogobrojne uloge u Hrvatskom gospodarstvu a u ovom radu su detaljnije objašnjeni te predstavljene najvažniji projekti financirani iz tih fondova. U radu su predstavljeni i mnogi projekti iz raznih Europskih programa.

Hrvatska poduzeća napokon imaju priliku ulagati u tehnologije koje su mnogima dotad bile nedostižne. Hrvatska ima pristup raznim operativnim programima, od kojih su najbitniji navedeni u ovom radu: OP Konkurentnost i kohezija, OP Učinkoviti ljudski potencijali, OP Regionalna konkurentnost.

Mnogi stanovnici Hrvatske ne razumiju značajnost Europskih fondova te nisu dovoljno educirani kako ih iskoristiti i upotrijebiti u korist ostvarenja vlastitih inovacija a koji u konačnici utječu na cjelokupno gospodarstvo Hrvatske.

Ključne riječi: Republika Hrvatska, Europska unija, Europski fondovi, Europski programi, gospodarstvo

SUMMARY

The topic of this final paper is Contribution of European Union funds and programs to the Croatian economy. The year 2013. is extremely important for the Republic of Croatia, which became a member of European Union in July that same year. After the global crisis which did not bypass Croatia, many doors opened for young entrepreneurs and the general public.

The final paper begins with the historical development of the European Union, and then the topic of this paper is covered in more detail. European funds have many roles in the Croatian economy, and in this paper the most important projects financed from these funds are explained and presented in more detail. Many projects from various European programs are also presented in the paper.

Croatian companies finally have the opportunity to invest in technologies that were previously unattainable for many. Croatia has access to various operational programs, the most important of which are listed in this paper: OP Competitiveness and Cohesion, OP Effective Human Potential, OP Regional Competitiveness.

Many residents of Croatia do not understand the importance of European funds and are not sufficiently educated on how to use them and use them for the benefit of their own innovations, which ultimately affect the entire economy of Croatia.

Key words: Republic of Croatia, European Union, European funds, European programs, economy,